„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после света.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«.
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље.
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 282. У Новом Саду, у недељу 20. децембра 1909. (2. јануара 1910.) Година XXV.

Прелом у мађарској кризи.

Било је то велико веселе у мађарској независној странци, која стоји под вођством Јулија Јуштa, кад се дознало, да је Јушт позван у аудијенцију код краља и да полази са Лукачем у Беч. Држало се, да је десигнирани министар-председник Лукач све то удесио са Јуштом, па се већ казивало, ко ће бити нови министри из независњачке странке, ко државни секретари, само би се још требало споразумети о том, ко да буде министар унутрашњих послова, а то ће се сад већ уредити у Бечу.

Али какво велико, какво ужасно разочарање после Јуштове аудијенције! Краљ је без околишења, јасно и разговетно казао Јуштy, да никако не пристаје, ни сада, ни после, на мађарску независну банку, нити на посебни ђумрук; ово да се противи и интересима монархије, па и самим интересима Угарске. Мора се рећи, да се Јушт према овој краљевој изненадној изјави, која је морала Јуштa погодити као какав изненадан удар, држао врло достојно и јуначки. И он је краљу без околишења рекао, да ће Угарска, да ће мађарски народ и даље терати борбу за независну банку и посебни ђумрук, па да ће за ово употребити сва уставна средства: одрицање пореза и недозвољавање војничкога контингента. Наравно да је ово краљ у себи морао сматрати као неку најивност. Али ипак је сасвим пријатељски даље продужио разговор са Јуштом, па га упутио на даље преговарање са Лукачем, али је Јушт одговорио, да је преговарање са Лукачем постало беспредметно. Напослетку рече краљ Јуштy: „За то ипак ми остајемо пријатељи!“

Та Јуштова аудијенција може се сматрати као прелом у мађарској кризи. Но је ли тај прелом изненада дошао? Је ли било наде, да ће краљ пристати на независну мађарску банку? Да на ово краљ неће пристати, то су бечке инспирисане новине давно наговештавале. Ми смо, кад је др. Лукач десигниран био за министра-председника, у нашем чланку, који је у 277. броју „Браника“ изашао под насловом: „Да ли је решена криза?“ — предвиђали оно, што се данас догодило. У том је чланку јасно обележено, да се криза не може тако решити, како себи замишља мађарска независна странка, и по томе да др. Лукач са својом мисијом код независне странке не ће успети.

Па шта ће сада после прелома у мађарској кризи бити? Покушаће др. Лукач споразум са уставном и пучком, па можда и са Кошутовом странком, али ако и у овом не успе, онда ће доћи „Граничар“, гроф Куен-Хедервари. Не мислимо, да ће он таки распустити сабор, него да ће без сабора неко време приправљати земљиште за избор, са променом читавога административнога апарата, па тек онда распустити сабор те одржати нове изборе.

Изборна борба биће жестока, као можда ниједна досадања. Мађарски народ је опијен за Јуштово становиште, а са Мађарима и »Граничар« не би могао чинити својим административним апаратом оно, што су други мађарски министри-председници чинили са народностима.

Што се тиче народносне странке, она ће се непомично држати свога народносногa програма, а придружи ће се свакој мађарској странци, која хоће изборну реформу на што широј основи, дакле опште право гласа, са тајним гласањем и по општинама, а поред тога, да се не сму изборни срезови тако уметно удесити, да је та уметна подела на штету немађарским народима.

На сваки начин да данашњи прелом у мађарској кризи може да доведе до катастрофална решења мађарске кризе.

„Један народ са два имена“.

То је та изрека, против које се окомили сви непријатељи Срба и Хрвата. Ваља ову изреку, ваља ову велику истину обарати, па ћеш стећи највећих заслуга у непријатеља Србима и Хрватима!

Али није доста, ту изреку, ту истину просто обарати, већ је ваља обарати у име Српства и Хрватства, ваља са тим обарањем скопчавати велико родољубље Срба, велико родољубље Хрвата. Треба показати, ко је „прави“ Србин, „прави“ Хрват. Ваља жигосати „издајицом“ свога рода и народа, који усваја изреку, да су Срби и Хрвати један народ са два имена.

Па ко је поборник те „родољубиве“ струје: да Срби и Хрвати **нису** један народ са два имена? Ко други, него радикали у Срба, а Франковци у Хрвата. Радикалски вођа написао је у радикалском овдашњем органу читав дугачак низ чланака о том, да су Срби и Хрвати два различна народа, а Франк у свом органу не само да тврди исто, него проповеда истребљење Срба, којима он и не признаје имена, па је за истребљење Срба организовао био чак и хрватску легију. Све се то ради тако у „родољубивом“ духу за Србе с једне и за Хрвате с друге стране. Према томе имају велике заслуге за одржање Српства и Хрватства Јаша Томић и Јозуа Франк!

Нема сумње, да се тој „родољубивости“ и Томића и Франка у велико радују сви непријатељи, сви душмани Срба и Хрвата. Само удри на то, да Срби и Хрвати нису један народ са два имена, а друго све је лакше. Нека су Срби посебан народ, а Хрвати опет посебан народ, онда су они, који то тврда — кажу непријатељи Срба и Хрвата — наши савезници, јер ми онда Србе и Хрвате једне против других можемо употребити. Јесу ли пак један народ, онда они не могу бити наши савезници. Тако сасвим логично суде непријатељи Срба и Хрвата.

Али је то ипак лепо: бити савезник непријатељима Срба и Хрвата а овамо вредити као »прави« српски родољуб, „прави“ хрватски родољуб, па уживати као „прави“ родољуб популаритет у свом народу.

Наравно да та бесмислена хајка против оне истине, да су Срби и Хрвати један народ са два имана, не би могла бити могућа, да у Срба и Хрвата не постоје заиста извесне разлике, оне разлике, које је створила разна повест, разна вероисповест, па читав низ чињеница утицаном источне и западне културе. Али у суштини те разлике међу Србима и Хрватима не могу створити ону разлику, која даје тип посебним народима. Не могу створити два сасвим различна језика међу Србима и Хрватима, јер дијалекти нису кадри створити разне корените језике. Та Срби и Хрвати нису у језичком погледу ни ово, што су разна словенска племена међу собом. Срби и Хрвати нису никако ни у оном односу, као н. пр. Чеси и Руси. С тога је у погледу Срба и Хрвата сасвим оправдан онај назив: један народ са два имена.

Али у хајци против тога назива играју велику улогу: данашње политичке прилике, политичке тенденције. Непријатељима Срба и Хрвата баш је стало до тога, да се никако не прихвати назив: један народ са два имена.

На жалост да политичка тенденција непријатеља Србима и Хрватима посиже и досиже чак и Херцег-Босну, те широм отвара врата великим сумњичењима. У Босни и Херцеговини, где су посебни осећаји за Српство много јачи и живахнији, него у нашим крајевима, онде назив: „један народ са два имена“ не само да не може да нађе одзива, него је извор великој противности, јер се држи, да већ такав назив хоће да уништи Српство. Па је оно права инфамија савезника нашим непријатељима, кад телале, да се, кад су Срби и Хрвати „један народ са два имена“, може да претвори све, што је српско, у хрватско и да је онда крај Српству! То је једна инфамна логика. А у Босни и Херцеговини употребљава се та логика у родољубивом српском духу. Ено вам честитога, родољубивога дра Уроша Круља, који се поводи том опсенарском логиком. Немојте ви тамо кривити хрватство, да је оно криво, што босанска земаљска влада греши против српства! Кривите ви арцибискупа Штадлера и оне Хрвате, који су на мусали, а не читав хрватски народ, који и у Хрватској страда од онога духа, који влада у Херцег-Босни. Па ако би и сви Хрвати били за анексију, отуд још не би следовало, да би било помножено у већој мери тој анексији, што се Хрвати признају за један народ са Србима. Хрватско-српска коалиција оставила је in suspenso читаво питање анексије, као таково, које спада на интернацијоналне односе. Ако има диференција међу Србима и Хрватима, има их и међу православнима и муслиманима, али за то се православни радо слажу са муслиманима у Херцег Босни, јер се политички слажу. Са Хрватима у Босни и Херцеговини не могу се ни слагати ни не слагати, јер су Хрвати чиновници на мусали, па као што нема питања о слагању или неслагању са оним Србима и муслиманима, који су на мусали у Сарајеву, тако исто не може бити питања о слагању и неслагању са Хрватима. С тога читава она хајка против онога назива: један народ са два имена нема смисла, јер тим називом не ће Србин постати Хрватом или Хрват Србином.

Велик је то, неизмеран добитак, што су Срби и Хрвати дошли до уверења, да су један народ са два имена.

Како је то било пре? Према томе, што су заиста Срби и Хрвати један народ, било је пре то: да су Срби казивали, да нема Хрвата, а Хрвати казивали, да нема Срба. И то су једни и други изводили отуд, што говоре једним те истим језиком (изузимајући наравно дијалекте), па кад онај Хрват у Лици и Крбави говори истим језиком те тај језик зове хрватским, он закључује да је онај, који тим језиком говори, Хрват, а тако исто и Србин држи, да је оправдано, да Хрвата зове Србином с тога, што говори језиком, који он назива српским. То је од прилике оно, што и Срби у Босни и Херцеговини држе за Србе и муслимане, који говоре српским језиком. Са оном истином: да су Срби и Хрвати један народ, престаје сва она трвења у погледу укупнога народа. Србин ће са својим историјским и верским особинама остати Србин, а Хрват са истим својим особинама Хрват, као што ће муслиман у Херцег-Босни са својим историјским и верским особинама заузимати посебни положај.

Они, који се боре против назива: један народ са два имена, боре се у интересу непријатеља Србима и Хрватима. Па с тога оне нападаје, које српски радикали чине против српске самосталне странке у Загребу, можемо означити само као нападаје у интересу непријатеља Србима и Хрватима.

После Фридјунгове парнице.

Јуче смо саопштили, како су се некоји од познатих немачких листова изјаснили о споменутој парници, за коју сви рекоше, да се завршила потпуним Фридјунговим поразом а коалиција да је потпуно рехабилитована.

А сад ћемо, од чуда, да изнесемо о томе мишљење оног познатог Раухова рептила, што се зове »Agramer Zeitung«, да се види, шта после свега онога може да напише беспримерна дрскост и безочност тога листа, који сасвим отворено каже, како је приватан човек, Фридјунг, своју ствар против читаве службене Србије »добро одбранио и није подлегао«, „а коалиција је претрпела потпун пораз“; но како она ипак мисли, да ће моћи и даље обмањивати хрватски народ, на што се Раухов рептил овако размеће и прети:

„Хвала Богу, прошла су она времена, кад ће такво што моћи опет бити, „јер код куће управља судбином

Хрватске човек, који тим лажима на сваком кораку оштром логиком (!) свога државничког (!) рада стаје на пут". Његова Преузвишеност бан Раух упустио се у борбу са аждајом, када је оно пре две године рекао, да су самосталци и њихове присталице „испуњени антидинастичким осећајима". Узносећи свога госу, вели даље о њему овако: „Он је ову борбу водио са великом вештином (!) у читаву низу добивених битака (!). Главна битка још предстоји, то је истина! Али и ова се мора (!) задобити, јер Његова Преузвишеност држи своју заставу високо у снажној руци, као први вођа свога народа, који ће поћи за њим, јер друкчије не може бити!" Па опда вели, како су бана већ међу мртве бацили, те подругљиво довикује: „Је л' те, господо коалицијонаши, како би то у овој земљи било лепо и лако живети, кад не би било Његове Преузвишености бана у животу? Ви му већ певате опело. Само тако, господо! Ви ћете се уверити, да ће Његова Преузвишеност барон Раух још неколико годиница дуже седети на тако силно нападнутом Маркову Тргу, него што ће Вам бити мило."

Нека сад виде читаоци, како се управља судбином једног верног и јуначког народа. Тешко томе народу, који има такова бана!

НОВИ САД, 19. децембра 1909.

— **Српски страдалници на слободи.** Синоћ у шест сахата добили смо из Загреба овај телеграм:

Сви Срби, који су били оптужени са »велеиздаје«, осим Адама и Валеријана Прибићевића, који су осуђени на преко десет година, данас су пуштени на слободу.

Смисао овога телеграма лежи у том, да је сто седморице уважио ништавну жалбу у погледу истражнога затвора, те да по закону они, који су осуђени **испод 10 година**, могу бити пуштени на слободну ногу. У велико жалимо, што браћа Прибићевићи још даље морају чамити у истражном затвору. Али нема сумње, да ће сви осуђеници, па и браћа Прибићевићи, према промењеном политичком положају, бити коначно ослобођени.

— **Грех против пијетета на позорници.** Нова српска оригинална драма под насловом „Наш човек", који је овде први пут даван сада у уторак 15. децембра т. г., изазвала је у новосадској публици велико незадовољство, јер има такву садржину и тенденцију, коју ми не можемо никако одобрити, нити можемо са нашег гледишта са ћутањем преко тога прећи.

Драма та хоће да представи наше страначке прилике. Али она то чини у такву облику, који није допуштен. Ми се овде не ћемо упуштати у критику њене уметничке драмске вредности. То остављамо другима. Али сматрамо за своју дужност, да истакнемо једну околност, која је јако упала у очи целој гледалачкој публици и која се нас и нашег листа изближе тиче.

Личност вође једне од активних странака, по имену Мирковић, маркирана је тако, да је сва публика или већи њен део уочила у тој улози невешто скривену слику једнога вође наше странке, који, иако није више у животу, али је успомена, на њега, његов јавни рад и физичку му појаву још жива у јавној свести наше публике. С тога се не сме износити као карикатура на позорницу. У том се погледу прешло преко оних граница, које су прописане и за тенденцијозне драме.

Још се сваки овде живо сећа, како је један од вођа наше странке у радикалском листу »Застави« стално био називан „лисицом" и „лијом", и као лисица у радикалским шаљивим листовима карикиран. Целом Новом Саду је познато, како је исти вођа од једнога радикала небројено пута клепетушом дочекиван и праћен бивао.

И ми сада све то видесмо на позорници. Чусмо вику народа и лупање клепетуше, коју пред тога вођу чак и кроз прозор бацише. Шта више кажу, да је и маска глумца, који је ту улогу играо, у многом наличила и по оделу и форми на онога првака нашега, кога је публика у тој улози уочила.

А то је блажене успомене др. Илија Вучетић, велики и многозаслужни српски родољуб, понос и узданица наше странке.

Није овде место, да говоримо о великим и неоцењеним заслугама нашега врлога покојника за народ свој, о његовим напредним способностима и пуританском му карактеру. Само ћемо толико напоменути, да је он својим неуморним трудом и радом у служби, народа свога — на многим саборима одборима и конференцијама, у којима је он увек играо одличну улогу — толико поткопао своје здравље, да у мало што није сасвим изгубио гласни орган свој. Па поред свега тога, он је не само сву децу своју у чланове српског народног позоришта уписао, него је као фискал Друштва за српско народно позориште сву своју годишњу фискалску плату том лепом нашем културном заводу сваке године све до смрти своје поклањао, а то износи укупно неколико хиљада форината, те се он може рачунати међу добротворе народног позоришта.

И где сада, после смрти његове, морају његови пријатељи и ожалошћена му породица да гледе на позорници тога истога завода карикатуру слике и рада племенитога даровалеља и родољуба у доба, кад још тешке ране губитка његова нису ни зарасле. Заиста жалосна појава, при којој се свако срце стегнути мора!

Морамо жалити, што је наш позоришни одсек у опште у репертоар српског народног позоришта примио ту слабу драму, која греши против историјске истине и јавне савести. Па кад је та драма на првој својој представи у Митровици, у том радикалском леглу, као што чујемо, пропала, онда не можемо да разумемо, од куда ју је позоришни одсек и после тога пада могао уврстити у репертоар баш новосадских представа, где је цео свет лично познавао дра Вучетића?

Ми морамо против тога начина протестовати, јер можемо данас сутра још и то доживети, да ће се на нашој позорници и живи људи износити и представљати.

Покојни наш пријатељ др. Илија Вучетић, осим других својих заслуга, био је један од главних оснивача нашега листа »Браника« и један од вођа наше странке, те смо дужни били његовој неумрлој сени одати ову пошту пред јавним нашим форумом, ма да смо уверени, да светла његова успомена тако високо стоји, да јој не може ни близу доћи слаба работа књижевне незрелости.

Повређен је пијетет према једном врсном родољубивом српском покојнику, а таково што не би смело доћи на позорницу, јер то спада изван круга сваке образованости те се мора најжешће осудити.

Политички преглед.

— **Бечки листови о кризи у Угарској.** Занимљиво је, чути, како први бечки листови мисле о мађарској замршеној кризи, која никако да се одмрси. »Neue Freie Presse« вели: »Преговори с Јуштом морали се прекинути, јер су с обе стране искрено и поштено били вођени. Нова година ће ситуацију у Угарској затећи неразбистренију, него икада. »Fremdenblatt« пише: „Ладислав Лукач позива коалицију, да сад створи праву уставну странку, не би ли омогућила прелаз и то, да се спроведе изборна реформа.« »Neues Wiener Tagblatt« вели: „Чак, кад би се изјаловио и други и трећи покушај Ладислава Лукача, не ће он свршити своју улогу, јер ће он гледати, да се лати нових избора па тако да добије већину. »Reichspost« пише: »Круна чврсто стоји на земљишту поштене изборне реформе те ће владу поверити само таквима, који се ће за ту изборну реформу заузети поштено, без икаквих задњих мисли.«

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 19. децембра 1909.

— **Српско народно позориште.** Са гостом Добривојем Милутиновићем из Београда даје се вечерас, по осми пут овде у Новом Саду, Шекспирова трагедија »Ромео и Јулија«. Предмет овој својој најватренијој, најслађој и најстраснијој трагедији црпао је Шекспир из енглеске епске песме државника и књижевника лорда Брука (Fulke Greville Brooke, 1554.—1628,) с натписом »The Tragieall Historye of Romeus and Juliet«, израђене по једној од 214 новела талијанског новелисте Матеа Бандела (Matteo Bandello, (рођен око 1480. у Кастелнуову у Пијемонту, умро после 1561.) а призор на балкону потиче из комедије »Amor por razon de Estado« славног шпањолског драматичара Гаврила Тељеса, прозваног: Tirso de Molina (родио се у Мадриду године 1572., умро у манастиру Сорији 12. марта 1648.). Осим епском песмом лорда Брука послужио се Шекспир и Пејнтеровом новелом »The goodly history of the true and constant love betweene Rhomeo and Julietta«, коју је Пејнтер такођер израдио по Банделовој новели, познавши је из француског превода у Боатоовим

ЛИСТАК.

КОРА ХЛЕБА.

Улица је сад мирна. Као да је све изумрло. Ћути сав велики град. Поцрнео сав, као какав огроман комад угља, као гробље. . . .

Оне шарене куће онемеле, жалосне су, као надгробни споменици.

Ко би се сад упутио улицом, изгледао би баш као сушти гробар. А не би имао ни за што да се жури.

Од некуд из даље избијаху сахати на кули. Чује се одмерени звук саовим јасно а и иза последњег ударца зачуо се звон звóна. А од тога као да се неке тајанствене силе ослободише, као неки тајанствени знак, оживе тог часа сва дотле мртва улица.

Ода свију страна зарикаше парне творничке звиждаљке. Ситна звона зајечаше кроз ваздух, прозори и врата уз лупу се стадоше отварати и затварати.

Велике творничке вратнице широм се отворише те из смрдљивог дворишта покуља народ. Свако се жури, јури, као да бега од кога. Подне је, време је ручку.

Град је гладан.

Полако се стиша шум те улица опет опусти, само се овде онде задржао по неки човек. Било је ту и жена. Поседали на поруб каменом попођене стазе, па жудно стадоше јести: неки сув хлеб, а неки сланине и хлеба. Ej, па како су јели! То се на зове: јести . . . то се зове: жудно гутати.

Гладни су.

Као да осећаш у ваздуху неки задах и чујеш неки непојмљив шум. На хиљади места у овај мах секу и жвећу хлеб, баш као што га жвећу ови овде на улици. Сад се једе: у прозорима, у вратима, украј дворишта поред зида; у прозорима, и собама, у кујнама, у приземљу и на спратовима. Свуда се сада једе и свуда се сада осећа онај задах од хлеба, свуда чујеш онај непојмљиви шум.

Град сада једе . . . .

За мало па ветар растури све то. Они, што поручаше на улици, довршише ручак. Пруће се по камену један уз другог и не прође дуго, па се зачу одмерено, али тешко и загушено дисање, испрекидано по неким уздахом.

Свуд се одмарају после јела.

Град вари храну . . .

И опет ево гомиле народа! Сваки се жури, чисто јури. Велика гомила загушила улицу. У тај мах проламаше ваздух она гадна звиждаљка. И већ последњи радници нуткају и гуркају једни друге у творницу кроз отворене вратнице. Кад је и последњи радник ушао, затворе се вратнице уз тужну шкрипу.

Сад творница једе . . . .

Одонуд са дна улице упутило се њих двоје. Жена и дете. Жена бледа, увела, болесна, једва се вуче. Прса јој угнута а лице се отегло. Дете погнутом главом, лагано, чисто посрћући, корача за женом. Иду ћутке. Чак им ни поглед ништа не каже. На прагу великих творничких вратница застадоше обоје. Жена несвесно стане гледати у вратнице, па у неке додирне руком велику кључаницу, као да је помилује или као да хтете неку страшну зверку да умилостиви.

У том се једно крило покрете. Сад се жена осврте па љутито рече детету:

— Остани ту! Ако се само мрднеш, одмах ћу те убити!

Кукавно дете погледа је са пуно страха па се повуче у угао вратница.

— Јеси ли ме разумео? Да се ниси макнуо, док не изађем! повиче жена још једанпут, па се упути у творницу.

Одмах, још на уласку, пресретне је вратар и равнодушно запита:

— Шта је? Хоћеш ваљда посла?

Жена повлади главом.

— Е па хајде за мном! рече јој вратар.

Она пође за њим.

У тај мах појави се неко мршаво запуштено гладно псето на улици.

Чисто посрћући корача а њушка му скоро додирује земљу.

Тако доспе до творнице.

Гледа га дете, па кад му дође ближе, повуче се још дубље под свод од вратница.

Псето застаде па се загледа у дете. И дете се загледа у псето. Стоје тако па се гледе. У тај мах нападно одскочи псето па појури оном месту, где мало час ручаху они радници па стази. Пола у прашини, а пола у прљавој артији, лежаше једна кора хлеба на камену. Псето се жудно баци на њу, али је оњуши и мало оближе, подавије реп те оде улицом, од куд је и дошло, а ону кору хлеба остави онде.

Дете баци очи на ону кору хлеба. Страшљиво погледа у вратнице па се у час створи код коре хлеба; зграби је и халапљиво поче јести.

У тај мах се отворише вратнице. Она жена стаде излазити из творнице, говорећи нешто вратару, а овај слеже раменима. Дете и даље једе. Нити што види, нити чује, шта је око њега.

Жена му у тај мах приђе. Уста јој се отворе, да га нагрди, рука јој се подиже, да га удари, али у тај мах опази кору хлеба у детињој руци.

Као муња трже комад из детиње руке па га стаде гристи чисто животињски.

А кукавно дете разрогачи очи, па тужно, са сузом у очима, посматра гладну своју мајку, која му оте залогај из уста.

Превео Ž. Arco.

»Histories Tragiques«. Први пут је та Шекспирова трагедија штампана године 1597. — Трагедија »Ромео и Јулија« давана је у Новом Саду у класичном преводу Лазе Костића први пут 19. априла 1875. После четири дана, 23. априла, била је поновљена. За тим се давала још: 20. марта 1876., 25. маја 1877., 9. јануара 1879., 5. децембра 1881. и 23. фебруара 1884. Већ је дакле прошло више од двадесет и пет година, како овде није прешла преко позорнице. Ромеа је у нас крејирао Ружић и играо га је у Новом Саду свих седам пута. Вечерас га као гост даје Добривој Милутиновић из Београда. Јулију је крејирала Ивана Сајевићка и играла ју је у Новом Саду трипут. Остала четири пута играла ју је Марија Рајковићка а вечерас је даје Милка Марковићка. Меркуција је први играо Сајевић, играо га је триред, трипут га је за тим играо Добриновић и једаред Миливој Барбарић. Вечерас га даје Спасић. Тибалта је пет пута давао Марковић. једаред Васа Поповић, једаред Љубомир Станојевић а вечерас га даје Васиљевић. Бенволијо је триред био у Божовићевим рукама, једаред у Бошковићевим, једарел у рукама неког Јовановића, једаред у Барбарићевим а једаред у рукама певача Марковића. Вечерас га даје Матејић. Оца Лаврентија је пет пута играо Лукић а дваред Сава Рајковић. Вечерас је опет у Лукића. Јулијину дуену је свих седам пута у Новом Саду играла Јеца Поповићева-Добриновићка а за вечерас је допала Марти Тодосићки. — Сутра у недељу, биће два приказа. После подне ће се давати »Краљевић Марко и Арапин« са Јефтом Душановићем као гостом у улози »Краљевића Марка« и са Антонијевићем у улози Арапина Елица, у вече пак даваће се »Крајишкиња« са Лепосавом Нишлићком у натписној улози и са Марковићем као Станком. После подне су цене обаљене а у вече су обичне цене ван претплате.

— **»Слога«** удружење бивших ученика и ученица новосадске српске правосдавне велике гимназије и њених пријатеља, примила је месеца децембра о. г. од 7 чланова помагача К 17, и од 17 редовних чланова К 147; свега К 164. За члана се није уписао нико. Неплаћене чланарине има још врло много.

— **Огризовићева »Хасан-агиница« у Немаца**. Читамо у бечкој »Новој Слободној Преси«: »Под натписом »Хасан-агиница« написао је хрватски земаљски посланик и професор др. Милан Огризовић из живота мухамедоваца драму, која је с великим успехом давана у Загребу, Осеку, Трсту, Спљету, Сарајеву и по многим другим варошима у Босни и Херцеговини, за тим у Србији и у Црној Гори. Грађа тој популарној драми извађена је из истоимене хрватске (?) народне баладе, коју је и Гете по Фортисовој италијанској преради превео на немачки. Ту драму, коју је берлинска књижевница Лујза Веритас превела на немачки, предао је писац управи бечког Бурга.« Свугде дакле пре, него у нашег овостраног српског народног позоришта, где се шири »Монгоденовица« и »Неверни Тома«!

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Страшна поплава**. Из Шпањолске и Португалске стижу жалосне вести о страшним поплавама. У селу Вијани (у наварској провинцији) срушило се услед провале облака много кућа и погинуло је 28 људи. Ужасна олујина је беснела у Коруњи па је бацала људе по улицама о земљу те су многи опасно озлеђени. Поплава је сасвим разорила село Абрасенес. Силна марва се подавила те лешеве спаљују.

У португалској пристанишној вароши Опорту поплава је начинила огромну штету. У вароши вода стоји више метара високо те је срушила врло многе куће и уништила много лађа. Уништена су велика складишта чувеногa опортског вина, раворена је фабрика гаса и варош сада нема светлости. И из других вароши Португалије стижу страховите вести. Погинуло је до 500 људи. Штета износи на 40,000.000 франака.

— **Не зна, шта ће с милијонима!** Сирота Херименовица, сажаљења вредна удовица покојног »железничког краља«! Кад јој се муж преселио на онај свет, удовица му је сама проценила на скромних 500 милијона Круна имање, које се срушило на њу, али уједно је изјавила, да није кадра, а ни вољна руковати тим огромним иметком. Не иде за славом, да буде најбогатија жена на свету, него ће на опште добро жртвовати знатан део милијона. Један део своје палате претворила је у писарницу, како би помоћу војске од чиновника могла отпочети добротворну кампању. Међу тим је оставински суд установио, да то имање не износи 500 милијона, него за ситних 250 милијона више, т. ј. 750 милијона Круна. Херименовицу је то чисто ожалостило те реши, да још јаче дели милостиње, како ће се курталисати тог тешкога сувишка. Од то доба прође три дана те се у том деси страшан случај. Оних 750 милијона, који су у величанственим панцирским сандуцима смештени као папири, који доносе дивне камате, међу тим набујаше, јер у Америци тако цвета индустрија и газдинство, да течајеви све једнако скачу. У кратко: вредност папира од 750 милијона сад је већ 1100 милијона Круна. Херименовица проето очајава, седи у писарници са својом ћерком Мериком те обе лупају главу, како да смање то огромно имање. Да ли да позове публику, да у циркуларном питању даде савета?

Па нека ко каже, да богати људи немају бриге!

НОВИЈЕ.

Атина, 18. децембра. За војног министра именован је пуковник Константинидис.

☛ Због римокатоличке Нове Године нису нам данас стигли телеграми.

Српско народно позориште.

(Недељни ред позоришних приказа).

У недељу, 20. децембра (2. јануара 1910.): **„Краљевић Марко и Арапин“**. Историјска слика у пет чинова, с певањем и играњем, написао Веља Миљковић, музика од Ференца Гала. (Дневна представа за народ уз обаљене цене у три сата после подне. Ван претплате.) У вече: **»Крајишкиња«**. Слика из сеоског живота у три чина, с певањем и играњем, написао Петар Крстоношић, за позорницу удесио А. Хаџић, музика од Хуга Дубека. (Ван претплате.)

П. н. г. г. огласницима

јављамо, да ће се овогодишњи божићни и новогодишњи број „Браника“ штампати у много више примерака и бити разаслат у најшире кругова српскога народа. С тога су ти бројеви врло погодни г. г. огласницима, да у њих уврсте своје огласе.

Администрација „Браника.“

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
За уредништво одговара: **Тоша Грујић**

ОГЛАСИ.

ШТАМПАРИЈА

деоничарског друштва

„БРАНИКА“

у Новом Саду

потребује 2 девојчице за ајнлегерке. Које знају ајнлеговати, имају првенство. Место стално. Ступити може одмах.

ПРОМЕСЕ

Авст. кредит срећака

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

К 300.000

1 згодитак по К 60.000·—, 1 згодитак по К 30.000·—, 2 згодитка по К 10.000·— 2 згодитка по К 4000·—, 3 згодитка по К 3000·—, 3 згодитка по К 2000·—, 35 згодитака по К 800·— и 3352 згодитка по К 400·—

жребање 3. јануара 1910. год.

ЦЕНА К 24·—.

издаје

МЕЊАЧНИЦА

ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА

у Новом Саду.

514 23—

*) Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот за поштарину.

ЛИМАРСКА РАДЊА.

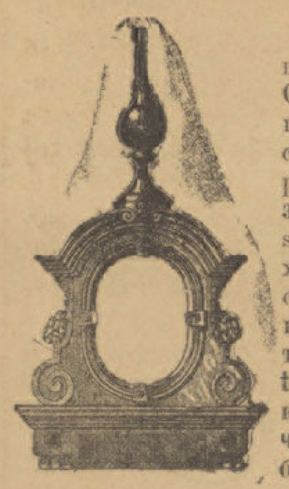

Част ми је пошт. грађанству из Новог Сада и околине препоручити своју добро снабдевену радњу, с разним **лименим, клазираним,** (Emailgessturr) и **тучаним** кухинским **посуђем**, осим тога разних **никлованих** ствари као: **туцни**, самовари **Spirituskocher**, **машина за кафу** и **бадене млети**, **чирака**, **фењера**, **прибор за јестиво**, **Esszeung**, велики **избор модли за сулц**, и т. д.

Сваке врсте **каде за купање**, **шприцева** за винограде, **најсолиднија сопствена израда**.

Сребрно посуђе, China-Alpakasilber, прибор за јестиво, набављан уз повољне услове и на отплату.

Примам све у лимарску струку припадајуће радове као: **покривање црквених торњева**, **орнаменте** за разне **грађевине**, **олуке** и т. д.

Поручбине оправљам брзо и тачно. **Цене умерене.**

Споштовањем

Владимир Недељковић

Нови Сад, житна пијаца број 10.

2—6 (у кући Белог Грозда).

Истом сада отворена је нова кафана под именом

МОСТАР КАФАНА

Мехмеда Омер Хоџића

у Новом Саду, на углу Петефијеве и Сечењијеве улице бр. 4. у којој се може добити у свако доба права а là турко кава, коју шаљем и у приватне домове. П. н. гостима стоји на расположењу билјар.

Надам се, да ће ме п. н. грађанство у што већем броју посетити.

550 1—1

Изашао је из штампе и разашиљe се српски велики народни календар

„ГЛАСНИК“

за 1910. годину

са „Сремским Шематизмом“.

Календар изнаша 10 штампаних табака а стаје 80 потура. (Појединачни календар са поштаривом 1 круна) Препродавци добијају 33% попуста но поштарину плаћају сами. Поручбине обавља власник

Живан Пејић

551 1—3 **Земун.**

ОТПОЧЕЛА ЈЕ . . .

ЈЕФТИНА ПРОДАЈА

БОЖИЋНЕ СЕЗОНЕ

У НАЈВЕЋОЈ ТРГОВИНИ ЖЕНСКЕ и МУШКЕ РОБЕ

ЉУБОМИРА ПОПОВИЋА

у НОВОМ САДУ, у Кошутовој ул.

Јављам поштованим гостима, да сам од 1. јануара п. н. преузео

турску кафану

БЕОГРАД

која се налази у Футошкој улици.

Нарочито препоручујем п. н. гостима сваки дан фришких изврсних

ћевапчића и ражњића.

Умољавам п. н. госте, да ме у што већем броју посете.

548 2 3 С поштовањем

Раја Радивојевић.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро

110-150 (Urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

Овде се може јефтино добити један полован Ландауер.

ЈЕФТИНО! Галантеријска и кратке робе трговина **ЈЕФТИНО!**

ЛАЗЕ Ђ. МИЛУТИНОВИЋА

код »Девера« НОВИ САД Ћурчијска ул. 8.

Пропоручује свој богати избор **мушких, женских и дечијих кошуља**, чарапа у свима врстама, исто тако и крагнова, манжети, кравати, швајцарских штикераја, чипака, ајнзеца, шпицнштофа и разних пантлика. Даље, украса за женске тоалете, као и све потребне артикле, за женске салоне, модисткиње и мушке кројаче. Најмодернијих **мидера, кишобрана**. Разних **вулова, конаца и свиле за штрикање, хеклање**. Велика количина јесење и зимске робе: готових сукања, кецеља. Велики избор американских каљача и све остале у ову струку спадајуће артикле.

Послуга брза и тачна, а јефтиније него нгде. 458 12—12

Најлепши божићни и за нову годину поклон један пар

КОБРАК-ЦИПЕЛА

могу се добити код **Вилмоша Вајса у Н. Саду**, Франц-Јосифов трг број 3. (у Вагнеровој кући).
535 6-

Свадбени и пригодни дарови пуни ефекта.

САМУИЛО КРАУС

драгуљар, сајџија и оптичар, НОВИ САД, улица Лауша Кошута (главна) бр. 23.

Велико стовариште драгуља, златне и сребрне робе, сахата и оптичких артиклова. Дивни предмети од аргентол-сребра и од кина-сребра по најјефтиније и најсолидније цене. Ножева, виљушака, кашика и осталог посуђа прве и друге каквоће, као и од праве алпаке уз јемство за каквоћу и дурашност. **Купујем и продајем целокупне старудије.**
544 4—6

Готов је и разашиље се **КАЛЕНДАР**

ПРОСВЕТА

ЗА СРПСКЕ СВЕШТЕНИКЕ, УЧИТЕЉЕ И НАРОД.

Сваки Србин, кога интересује црква и школа, треба да набави овај календар; у њему се садрже уредбе (закони) црквених и школских власти, и дужности свештеника и учитеља. **ЦЕНА 60 П.**

Препродавцима дајем највећи рабат

Издавачка књижарница
534 15-20 **МИЛАНА ИВКОВИЋА, Нови Сад (Ujvidék).**

ОСНОВАНО 1870. ГОДИНЕ. ОСНОВАНО 1870. ГОДИНЕ.

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Н. Димовића у Новом Саду

Кошут Лајош ул. 33.

препоручује своје велико стовариште **Поморанџе** најбоље црвене и мандарине **Лимунова** сиракуса и јафа и осталог јужног воћа, најфинијег ајксер-Тоскана, тафел и лецер **зејтина, шећера, кафе, пиринча, рума, теја, свећа**, минералних **вода**, најбоље врсте **саламе, сира**: форарлберски **гројер**, милански **стракино, горгонцола и пармезан.** Исто тако **гуме, плавог камена, рафије** за винограде, најбоље **детелино семе** без свилене косе, са бломбом, **семења** за енглеску **траву** и **репу**, као и све у ову струку спадајуће артиклове на велико и мало.

Најбоља врста американског петролеума. ■ Велико стовариште француских цигарилапира. ■ Послуга солидна, брза и тачна. ■ Цене умерене.
488 7—12

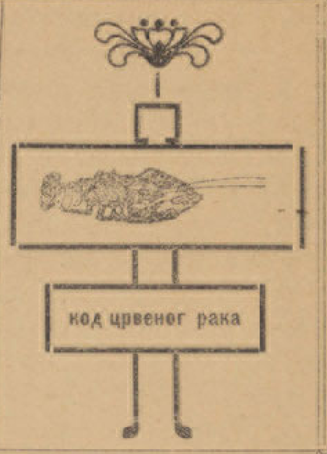

Душан С. Монашевић.

У НОВОМ САДУ, Ћурчинска улица број 23., у сопственој кући
ПРЕКО ПУТА БРАЋЕ МИРОСАВЉЕВИЋА.

ТРГОВИНА МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ, МУШКИХ и ДЕЧЈИХ ШЕШИРА ∴ и ЦИЛИНДЕРА, ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, КРАТКЕ и ПЛЕТЕНЕ РОБЕ ∴

на велико (en gros) и на мало (en detail).

Част ми је известити своје поштоване муштерије, пријатеље и познанике како из места тако и са стране, да сам услед знатног повећања своје радње као и услед уважавања продаје

на велико (за трговце)

куповањем много већих количина робе из првих непосредних извора дошао у тај пријатан положај, да робу много јефтиније набављам те да својим поштованим муштеријама, пријатељима и познаницима омогућим што јефтиније подмиривање њихових потреба. С тога сам решио, да од 15. августа о. г. сву у мојој радњи налазећу се робу уз знатно снижене цене продајем и молим, да се о томе свако лично код мене у радњи увери.

Нарочито обраћам пажњу родитељима наших ђака, да се у току школске године користе том јефтиноћом те да потребе за своју децу код мене изволе подмирити.

Уједно молим Србе трговце из околине, да ме у мом новом савесном подузећу потпомогну.

329 24-50

С поштовањем
Душан С. Монашевић.

НОВО!

Купујем по највећој цени

сирове коже говеђе и коњске

на новосадској пијаци код прве опанчарске шатре.

525 7—10 **Тома Васић.**

Календари за 1910. годину готови су и разашиљу се.

- Српски народни - велики илустровани **СВ. САВА** календар Цена 1 комаду 1 круна

и мањи илустровани **ГРАНИЧАР** календар Цена 1 ком. 50 потура

Поруџбине се шаљу првој срп. творници искључиво свих срп. православних црквених утвари **Луке К. Алексијевића** Нови Сад — Ujvidék (Hungaria

Препродавци добијају већи од највећег попуста,

Велики илустровани ценовник свих црквених утвари шаље се на захтевање бадава.

539 6-8

ВАРОШКО
АРТЕСКО КУПАТИЛО
И ЗАВОД ЛАДНОГ ЛЕКОВИТОГ КУПАЊА

У НОВОМ САДУ, ФРАЊЕ РАКОЦИ-ПУТ.

Отвара се у недељу 2. јануара 1910. године.

Варошка својина, дивно украшено ново купатило. Надалеко припознато и са лековитошћу хиљадама похваљено и најбоља, најпунија садржина сумпорне лековите воде. По исказу најодличнијих хемичара, садржина ове воде је потпунија садржине **Jód**а, него у купатила Липика. Најлековитија вода за лечење ишијаса, костобоље итд. Шеталиште од 20 јутара,

Просторије за
50 КАДА ЗА КУПАЊЕ

Што се тиче у погледу удобности и хигијене, најмодерније је намештено и уређено.

ФАЈАНС-КАДЕ, код сваке каде засебан туш.

РАСКОШНО
ПАРНО КУПАТИЛО

53 одељења за облачење, четири велика фајанс-базена са сваковрсним тушевима, са сувом ваздушном комором, одељење за масажу.

Испитани великоварошки масери и масерке.

Педикирање. Маникирање. Дивна офисина. Дворана за читање. Удобна дворана за одмарање. Свака удобност. Одлично уређена гостијона у згради купатила. Дивна кујна, најбоља вина. Елегантне гостинске собе, по уредби једног пансијоната. Јефтине цене.

МОДЕРНО И ПОТПУНО УСАВРШЕНО, У ВАРОШИ ЈЕДИНИ

ЗАВОД ЛЕКОВИТОГ ЛАДНОГ КУПАЊА.

Сваковрсна лечења ладног купања. Угљене киселине, фанго, блатне и сумпоровите купке. Електрична и четвртна купања. Сваковрсне лековите и вибрацијоне масаже. Радиогенова лечења са пићем и купањем. Деловита врућа и врело ваздушна купања. Сунчана и ваздушна купања. Купања у песку.

Сталан лекар купатила. — Ауто вожње до купатила и натраг. — Комбиниране јефтине цене. — Телефон број 264.

Диван ценовник бесплатно шаље **УПРАВА КУПАТИЛА.**

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«. Штампарија деоничарског друштва »Браника«.